

Foruden disse paapegede gjøremaal bør myrselskabet maaske straks forsøge, saa langt pengemidlerne strækker, at understøtte smaa private myreiere med direkte pengebidrag i en eller anden form, naar disse forpligter sig til at udføre dyrkningen, som af selskabet foreskrevet.

Al veiledning og hjælp fra myrselskabets side maa ydes uden godtgjørelse fra rekvirenternes; thi paa dette punkt som paa de fleste andre kan vi ikke direkte overføre de udenlandske metoder; thi man faar huske paa, at vore myreiere som regel er mindre bemidlede, i alle fald savnes udlandets store godsbesiddere og myrinteressentskaber; derfor, skal vi løfte noget, maa vi løfte i flok.

Jeg har forsøgt at antyde enkelte af de opgaver, som Det norske Myrselskab bør forsøge at løse paa myrdryrkningens omraade.

Opgaverne er store og arbeidet og *ofrene* derefter; men gaar myrselskabet til løsningen af disse opgaver ikke med den overdrevne tro, at alt som bærer navn af myr kan opdyrkes, men dog med overbevisning om sagens store og landsgavnige betydning, saa vil det give *sit* bidrag til løsningen af den opgave at faa landets uopdyrkede strækninger ind, under plogets herredømme til gavn og glæde for os alle.

STRAFFANGER TIL MYRDRYRKNING

AF O. GLÆRUM.

PAA mange steder i Tyskland har straffanger været og er anvendt til myrdryrkning, f. eks. i Holstein, Schleswig-Holstein, Hannover, Ostfriesland, Ostpreussen og i Bayern.

Det kan maaske interessere enkelte af »Meddelelsernes« læsere at høre, hvorledes arbeidet paa saadanne straffekolonier ordnes, og jeg skal forsøge at gjengive dette i korte træk uden at indlade mig paa en detaljeret fremstilling af de forskjellige koloniers administration.

Det første, der som regel maa gøres, naar en straffekoloni skal begynde sit arbejde paa en af de store udyrkede myrer, er at bygge barakker for fangerne.

Disse huse er naturligvis indrettet med sigte paa straffanger med stærke døre og oftest vinduerne i taget.

De barakker, jeg havde anledning til at se i Bernua, var indrettet med senge langs efter husets langvægge og med spiseborde staaende midt paa gulvet.

I en saadan barakke kunde ca. 30 fanger opholde sig om natten og i hviletiderne om dagen.

Umiddelbart op til fangerummet støder et mindre rum for fangevogterne, ligesom lagerrum for madvarer m. m. støder op til fangerummet.

I andre egne, f. eks. i Preussen, benyttes til fangerne de huse, som de efterfølgende myrkolonister overtager som beboelseshuse.

Ved den sidstnævnte ordning vil jo et af de ømtaaligste punkter ved den økonomiske side være omgaaet, da fangebarakkernes opførelse og flytning i høj grad fordyrer et dagsværk fangearbeide.

Ligeledes kan de store interessentskaber og private myreiere skaffe de nødvendige huse for fangerne, naar de modtager saadanne til myr-dyrkningsarbeider.

Den metode, at de fremtidige kolonisthuse kan tjene som fangeboliger, medens opdyrkningen paa-gaar, synes at muligjøre, at man ogsaa paa forholdsvis mindre samlede myrstrækninger kan anvende straffanger til den første-kultivering af myrerne.

Fangerne anvendes til at rydde og foretage de første dyrkningsarbeider paa myren, som afgrøftning, kanalgravning, spadevending, lyngrivning og pløining m. m.; men de anvendes ogsaa paa mangfoldige andre maader, som til at bygge sine egne fangeboliger og de fremtidige myrbønders huse, til høstningsarbeider og radrensningsarbeider, kort sagt, jeg saa i Bernau straffangerne udføre med den største nøiagtighed og paapasselighed alle de arbeider, som forekommer paa et myr dyrkningsfelt fra fundamenterings-, afgrøftnings- og veiarbeider til høstning af forsøgsrunder.

Naar myren ved hjælp af straffangerne er bragt i kultur eller rettere har faaet den første bearbejdning og er skikket for videre dyrkning, overtages den af myrkolonisterne eller de vordende myrbønder.

Ved de store myr dyrkningsstationer, som f. eks. Bernau, overtager stationen, foruden at *lede* mange private dyrkningsarbeider, ogsaa opdyrkningen af myrstrækninger, der tilhører gaardbrugere. Stationen faar myren overleveret i fuldstændig raa tilstand og dyrker den saa *ved hjælp af fanger*. Efter et vist antal aar, hvilket afhænger af myrens godhed og dyrkningens lethed, kan saa vedkommende grund-

Straffangerne spiser middag i barakken.

eier faa sin myr tilbageleveret i opdyrket stand uden ringeste udgift fra hans side.

Naar myren paa denne maade er opdyrket, rykker fangekolonien videre til et andet ikke bearbejdet felt, der saa igjen danner arbejdsmarken for disse samfundets ulykkelige børn.

Man vil maaske spørge, hvor mange fangevogtere der maa til for at holde en fangekoloni i ave.

Dette vil naturligvis afhænge af koloniens størrelse, og ved de større kolonier — kanalgravninger, dæmningsarbejder og store dyrkningsarbejder — bliver administrationen mere omfattende; men jeg saa i Bernau, at 15—20 fanger under markarbejderne lededes af en vogter.

Straffanger under høstningsarbejde.

Dette antal »formænd« pr. arbejder kan man jo ogsaa støde paa, om det ikke gjælder straffanger.

Rønningsforsøg og andre forseelser af fangerne forekommer yderst sjelden.

Den gode orden skyldes i første linje det forhold, at saasart en fange viser sig lad, ligegyldig, upaalidelig eller opsætsig, bliver han straks ført tilbage til fængslet eller tugthuset og kommer aldrig mere ud, »før den sidste vid er betalt«.

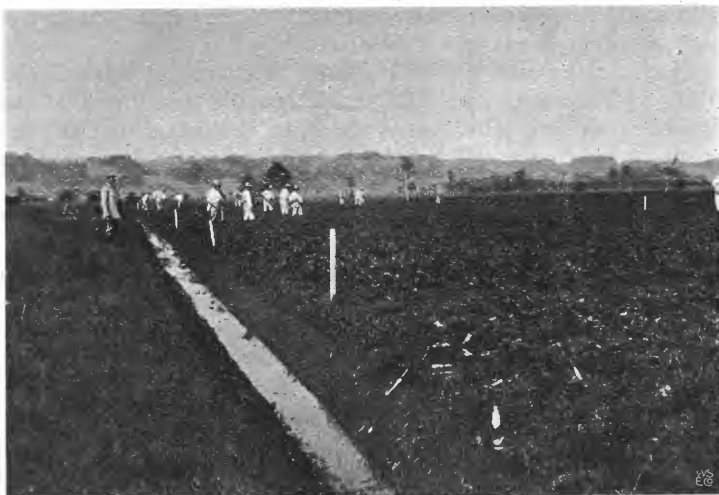
Dette ved fangerne, og selv om friheden er sparsom og arbejdet strengt paa myrkolonien, saa er det dog intet, de allerfleste fanger frygter mere end at blive sendt tilbage til fængslet.

Desuden vælger man de skikkeligste fanger og saadanne, som er vant til arbejdet i det frie.

Paa grund af arbeidets strengthed faar ogsaa fangerne noget bedre og rigere kost end i fængslet.

Foruden denne frygt for det forladte fængsel og den bedre behandling og ophold i det fri, hvilket tilsammenlagt gjør, at fangerne opfører sig med orden, søger man desuden ved smaa pengegaver at anspre fangen til flid.

Viser saaledes en fange særlig flid og dygtighed, og hans arbeidsmængde derved overskrider de bestemte grænser, erholder han en liden arbejdsbelønning paa ca. 15—25 øre pr. dag. Eller ogsaa kan et arbejdsdag faa udbetalt en liden sum, naar arbejdsdøgnet ligeledes overskrider bestemte grænser, f. eks. ved trinling af jord efter kubikmeteren, opkastning af grøfter efter løbende meter o. s. v.

Straffanger radrenser poteter.

Betalingen er i begge tilfælde meget liden; men disse smaa beløb har fangen delvis raadighed over, saa han kan købe forskellige ting, der kan lette hans tunge tilværelse, saaledes kan han købe sig »smør«, pølse og tobak m. m., hvilket han helt er afskaaren fra i tugthuset eller fængslet, han forlod. Det hænder slet ikke sjelden, at fangerne ogsaa sender af sine sammensparede smaa »daglønne« hjem til sine forældre, hustruer og børn for at lindre den ofte bitre nød, disse blev stede i ved sønnens eller mandens indesperring.

Ved saadanne for frie mænd tilsyneladende ubetydelige opmuntringer, men for disse arme mennesker store begunstigelser, viser det sig, at man kan opnaa gode resultater; thi naar fangen bliver sat under saadanne forhold, tragter han ikke efter anstalten, han forlod, og klager og slet opførsel af fangerne skal meget sjelden forekomme.

Fangernes arbejdsiver bliver øget ved disse smaa præmier, og særlig er dette tilfælde, hvor en enkelt fange kan faa en bestemt arbejdsmaenge at udføre. I saadanne tilfælder har ikke alene deres arbeide naaet op til, hvad frie arbejdere kan udrette; men i mange tilfælder kan fangerne udføre mere; thi fangens tiøre letter maaske hans tilværelse relativt mere end den frie arbeiders tikrone.

Som et eksempel paa, hvilke arbejdsmaengder fangerne kan udføre, skal jeg tillade mig at gjengive fra »Bericht über die Arbeiten der K. Moorkulturanstalt« i Bayern for aaret 1905, at der ved stationen i Bernau var udført 4156 dagsværk à 10 timer og ved Karolinenfeld 4005, tilsammen 8161 dagsværk à 10 timer. Paa det sidste sted kostede et dagsværk ca. kr. 1,96, medens paa det første sted kun kostede ca. kr. 1,26.

Prisforskjellen skriver sig væsentlig fra, at man paa det sidste sted skal indbetale barakkens kostende paa 5 aar.

Dr. A. Baumann udtaler i samme beretning, at uden denne arbejds hjælp ved straffanger var det ganske umulig paa grund af mangel paa arbejdere at faa udført alle planlagte dyrkningsarbejder, og han tilføier, at det vilde være i høi grad ønskeligt at faa benytte fanger i endda større udstrækning end hidtil er skeet.

Arbejdsplanen for dyrkningen og overledelsen af dyrkningsarbejderne udføres altid af stationens fagmænd, og fangevogteren har kun at paase, at arbeidet bliver udført med den tilstrækkelige omhu og nøiagtighed. Det er dog ønskeligt, at vogterne har noget kjendskab til jordarbejder, og at man kan benytte de samme vogtere saa længe som mulig for at drage nytte af deres erhvervede indsigt i at lede de forefaldende arbejder.

Jeg skal tilslut faa lov til at gjengive *indholdet* af nogle udtalelser af Geh. Oberregierungsrat *Dr. Krohne* i Centralmoorkommissionens protokol for 28de februar 1899 s. 23, hvilke udtalelser viser, hvilket forhold staten efter hans mening bør indtage til dette spørgsmaal.

Han udtaler omtrent følgende: Omkostningsspørgsmaalet er staten ligegyldig; thi naar man ved fangearbejde inden anstaltens vægge maaske erholder 1 kr. pr. dag, saa udøver man et tryk paa det frie arbeide (haandværk) og forstyrrer industrielle interesser, saa at man skader mere end denne krone er værd; men naar man ved fangearbejde kan skaffe en ny jordeiendom, paa hvilken en familie kan leve tilfreds, da har regjeringen skaffet noget nyttigt, og fangerne har ved sit arbeide afbetalt paa sin gjæld til det samfund, hvis sikkerhed de forstyrrede, selv om deres arbeide ikke kan eftervises med en øre paa statskassens indtægts side.

Han mener saaledes, at selv om staten intet faar godtgjort for dyrkningsarbejderne, vil disse have større berettigelse end haandværksmæssigt arbeide i fængslet, hvorpaa staten kan tjene noget; men i de fleste tilfælder kan staten faa tilbagebetalt noget og i mange tilfælder

hele arbeidets kostende i form af forpagtningsafgifter eller direkte salg af de opdyrkede strækninger eller endelig i form af arbejdsbetaling af de interessentskaber eller private, der modtager fangerne til opdyrkningsarbejder.

Det vilde være at ønske, at ogsaa de forsøg, som har været gjort her i landet med straffangers anvendelse til kultiveringsarbejder, bliver fortsatte; thi ogsaa ved disse ulykkelige menneskers arbejde kan der skaffes nye hjem for norske familier, og ogsaa de kan være tjenere for os under løsningen af den fælles opgave at rydde og bygge vort land.

LITERATUR

INDSTILLING FRA DEN AF SELSKABET FOR NORGES VELS DIREKTION NEDSATTE JORDDYRKNINGSKOMITÉ. Særtryk af »Tidsskrift for det norske Landbrug«.

Heri udtales blandt andet:

»Nydyrkning af jord har hidtil været søgt fremmet ved:

1. Offentlige foranstaltninger.

- a. *Forddyrkningsfondet.*
- b. *Præmier og præmielaan.*
- c. *Den norske arbejderbrug- og boligbank.*
- d. *Veiledning af offentlige funktionærer, specielt af amts-agronomerne.*

2. Private foranstaltninger.

- a. *Det norske Myrselskab.*
- b. *Lokale jorddyrkningselskaber, som f. eks. Bergens Myrdrkningsforening. Kristianssands og Oplands Forddyrkningsselskab.*

Saadanne selskaber fortjener at støttes, da de udretter ikke saa lidet til fremme af nydyrkning af jord«.

Komitéen bestod af: stortingsmand B. Holtmark (formand), fabrikeier Kleist Gedde, stortingsmand E. Hognestad, stortingsmand Th. Myrvang og kaptein O. Sandberg.

LANDBRUGSTIDENDE, Trondhjem er efter flere maaneders stans udkommet i ny og forbedret udgave, delvis illustreret.

Af indholdet i nr. 1 for 1907 kan nævnes: *Jordanalyser og den stærke drift*, samt uddrag af *Arne Garborgs* avisartikel: »*Selja landet*« eller *rydja det?* Hertil knytter bladet nogle bemærkninger, hvoraf hidsættes:

»Landet maa ryddes, og du og jeg maa nu gaa iveri med rydningen. Det bliver den eneste reform, som duger, landet ryddet af unge og stærke hænder. Men hvorledes?»